

Esipuhe

Finnvera Oyj ja Suomen Yrittäjät tekevät yhteistyössä pientä ja keskisuurta yritystoimintaa ja sen kehitystä kuvaavaa pk-yritysbarometria kaksi kertaa vuodessa. Pk-yritysbarometri perustuu runsaan 3000 pk-yrityksen vastauksiin ja heijastaa siten kattavasti pk-yritysten käsityksiä yritysten kehitysnäkymistä ja toimintaan vaikuttavista tekijöistä. Kyselyn tuloksia raportoidaan valtakunnallisessa raportissa, jossa tuloksia käsitellään neljään eri toimialaan jaoteltuna. Alueiden tuloksia raportoidaan omissa raporteissa.

Tässä kevään 2004 alueellisessa raportissa tarkastellaan alueen pk-yritysten suhdanneodotuksia lähimmän vuoden aikana, yrityksen kehittämistarpeita, elinkeinoilmastoa sekä sukupolvenvaihdoksia. Lisäksi raportissa tarkastellaan yritysten rahoitustarpeisiin vaikuttavia tekijöitä, kuten investointeja, kasvuhakuisuutta, asiakkaiden maksuhäiriöitä sekä rahoitusvaikeuksien yleisyyttä. Koko maan kaikkia yrityksiä koskevat tulokset löytyvät myös tästä raportista.

Helsingissä 1.4.2004

Markku Mäkinen
toimitusjohtaja
Finnvera Oyj

Jussi Järventaus
toimitusjohtaja
Suomen Yrittäjät

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	2
JOHDANTO.....	3
AINEISTO.....	4
TUTKIMUSTULOKSET	6
1 Pirkanmaan ja koko maan yritykset.....	6
2 Yritykset ja työllisyys.....	7
3 Pk-yritysten suhdannenäkymät	8
3.1 Yleiset suhdannenäkymät	8
3.2 Suhdannenäkymät osatekijöittäin.....	9
4 Pk-yritysten kehittämistarpeet	10
5 Pk-yritysten kehittämisen pahimmat esteet	11
6 Pk-yritysten työllistämisen esteet	13
7 Elinkeinoilmasto	14
8 Pk-yritysten kasvuhakuisuus	16
9 Sukupolven- tai omistajanvaihdokset	17
10 Pk-yritysten investoinnit.....	18
11 Pk-yritysten rahoitus.....	19

Finnveran yhteystiedot

Suomen Yrittäjien yhteystiedot

TIIVISTELMÄ

Pk-yritykset odottavat suhdanteiden paranevan lähimmän vuoden aikana Pirkanmaalla ja koko maassa oman yrityksen kannalta. Pirkanmaalla toimivista pk-yrityksistä joka kolmas ennakoi suhdannenäkymien paranevan ja joka yhdestoista heikkenevän lähimmän vuoden aikana. Saldoluvun mukaan ovat alueen pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät hieman heikkomat kuin koko maan pk-yrityksillä keskimäärin. Viime syksyyn verrattuna ovat Pirkanmaalla toimivien pk-yritysten suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana parantuneet ja suhdannenäkymät ovat myös paremmat kuin keväällä 2003.

Koko maan ja Pirkanmaan pk-yritysten suhdannenäkymät ovat seuraavan vuoden kuluttua kaikkien osatekijöiden suhteen positiivisia. Liikevaihdon osalta ovat alueen pk-yritysten suhdannenäkymät hieman heikkomat kuin koko maan pk-yrityksillä keskimäärin. Investointien ja viennin arvonn osalta ovat alueen pk-yritysten suhdannenäkymät puolestaan jonkin verran paremmat kuin koko maan yrityksillä keskimäärin. Tuotantokustannusten kasvua ennakoi saldoluvun mukaan yhtä suuri osuus Pirkanmaan kuin koko maan pk-yrityksistä. Pirkanmaalla toimivat pk-yritykset odottavat edelleen työllisyyden paranevan seuraavan vuoden aikana ja henkilökunnan määrän suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on alueella samalla tasolla kuin koko maassa keskimäärin.

Pirkanmaalla pk-yritysten kehittämisen pahimpia esteitä ovat kireä kilpailutilanne sekä yleinen suhdannetilanne/maailmantilanne. Muita kehittämisen kannalta tärkeitä esteitä ovat ammattitaitoisen työvoiman saatavuus ja muut resurssitekijät. Rahoitukseen liittyvät tekijät ovat kehittämisen pahimpana esteenä 7 prosentilla Pirkanmaan pk-yrityksistä. Rahoituksen saatavuus on pahimpana esteenä 1 prosentilla, rahoituksen hinta 3 prosentilla ja vakuuksien puute 3 prosentilla alueen pk-yrityksistä. Pirkanmaalla toimivat pk-yritykset kokevat rahoituksen olevan samankaltaisen kehittämisen esteen kuin koko maan pk-yritykset keskimäärin.

Koko maan ja Pirkanmaan pk-yritykset ilmoittavat investoivansa kaikkiaan 12,5 prosenttia liikevaihdostaan seuraavan 12 kuukauden aikana. Eniten Pirkanmaan pk-yritykset investoivat koneisiin ja laitteisiin. Koko maan pk-yritysten investointeihin verrattuna investoivat alueen yritykset keskimääräistä enemmän koneisiin ja laitteisiin, keskimääräistä vähemmän alueella investoidaan rakennuksiin. Kansainvälistymiseen alueen pk-yritykset investoivat lähes yhtä paljon kuin koko maan pk-yritykset keskimäärin.

Ulkoista rahoitusta on Pirkanmaalla 60 prosentilla ja koko maassa 57 prosentilla pk-yrityksistä. Syksyllä 2003 ulkoista rahoitusta oli 53 prosentilla alueen ja 54 prosentilla koko maan pk-yrityksistä. Viimeisen 12 kuukauden aikana ulkoista rahoitusta on ottanut kolme kymmenestä Pirkanmaalla toimivasta pk-yrityksestä ja seuraavan 12 kuukauden aikana ulkoista rahoitusta aikoo ottaa joka kuudes alueella toimiva pk-yritys. Niistä alueen pk-yrityksistä, joilla on ulkoista rahoitusta, on pankkiluottoja kuudella kymmenestä ja Finnveran lainoja ja takauksia joka viidennellä.

Pirkanmaalla 10 prosenttia pk-yrityksistä ennakoi asiakkaiden maksuhäiriöiden lisääntyvän seuraavan vuoden aikana ja 5 prosenttia odottaa maksuhäiriöiden vähenevän seuraavan vuoden aikana. Alueen pk-yrityksistä odottaa pienempi osuus maksuhäiriöiden lisääntyvän (saldoluku +5%) kuin viime syksynä (saldoluku +10%).

JOHDANTO

Tässä pk-yritysten suhdannenäkymiä käsittelevässä tutkimuksessa on selvitetty suomalaisten pk-yritysten (alle 250 henkeä työllistävien yritysten) mielikuvia yleisestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Tutkimuksen on tehnyt Tietoykkönen Oy Suomen Yrittäjien ja Finnvera Oyj:n toimeksiannosta helmikuussa 2004.

Tutkimuksen kohderyhmänä ovat suomalaiset pk-yritykset. Otantalähteenä on käytetty Helsinki Media Oy:n ja Tilastokeskuksen ylläpitämiä yritysrekistereitä, joista otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala ja sijainti. Otoskoko on 3344 kohderyhmän vaatimukset täyttävää yritystä.

Tutkimusaineisto on kerätty henkilökohtaisin haastatteluin 20.1.-2.3.2004. Haastattelut on tehty puhelimitse tietokoneohjattua puhelinhaastattelujärjestelmää käyttäen. Haastattelutyön ovat tehneet Tietoykkönen Oy:n erityisesti tehtävänsä koulutetut tutkimushaastattelijat. Raportin luvussa 'Aineisto' on esitetty taustatietojakaumat haastatelluista yrityksistä Pirkanmaan osalta.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Tietoykkösessä toimitusjohtaja Lasse Luoma sekä tutkimuspäällikkö Pentti Mäkelä, Suomen Yrittäjissä pääekonomisti Pasi Holm ja Finnvera Oyj:ssä apulaisjohtaja Tuomo Holopainen.

- 1) Raportin alueelliset viittaukset tarkoittavat pääsääntöisesti sivulla 5 olevan kartan mukaista aluejakoa. Joissain raporteissa on lisäksi käytetty Suomen Yrittäjien aluejakoa (Helsinki, Pääkaupunkiseutu ja Keski-Pohjanmaa).
- 2) Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite 'saldoluku'. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta.
Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana paranee 39%, huononee 9% $\Rightarrow$ saldoluku = + 30%

AINEISTO

Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat haastatelluista yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaumaa. Painotettua otoskokoa käytetään laskentaperusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleistää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

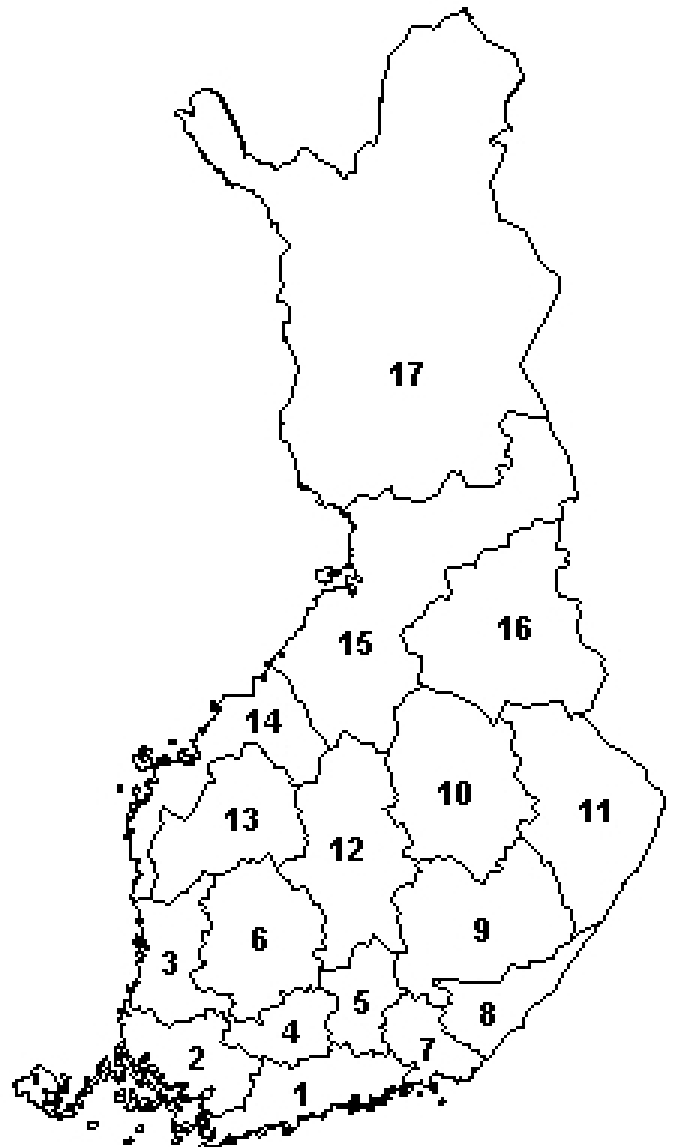
TAUSTATIETOJA ALUEELTA HAASTATELLUISTA YRITYKSISTÄ:

PK-YRITYSBAROMETRI 1/2004
- Aineiston rakenne -

		n=	%
ALUE	PIRKANMAA	273	100%
PÄÄTOIMIALA	Teollisuus (TOL: 15-37)	45	16%
	Rakentaminen (TOL: 45)	35	13%
	Kauppa (TOL: 50-52)	77	28%
	Palvelut (TOL: 55,60-63,70-74,92-93)	116	42%
HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ	Alle 5 henkilöä	147	54%
	5 - 9 henkilöä	60	22%
	10 - 19 henkilöä	32	12%
	20 - 49 henkilöä	20	7%
	50 + henkilöä	14	5%
LIIKEVAIHTO VUONNA 2003	Alle 0,20 milj. euroa	62	23%
	0,20 - 0,49 milj. euroa	66	24%
	0,50 - 1,49 milj. euroa	61	22%
	1,50 + milj. euroa	54	20%
	Ei vastausta	30	11%
YRITYKSEN KASVUHAKUISUUS	Voimakkaasti kasvuhakuinen	18	7%
	Kasvaa mahdollisuuksien mukaan	123	45%
	Pyrkii säilyttämään asemansa	108	40%
	Ei kasvutavoitteita	22	8%
	Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana	2	1%
YRITYKSELLÄ VIENTITOIMINTAA	Ei	213	78%
	Kyllä	60	22%
YRITYKSEN PERUSTAMISVUOSI	- 1995	197	72%
	1996 - 2000	54	20%
	2001 - 2004	22	8%
VASTAAJAN ASEMA	Yrittäjä	159	58%
	Palkattu toimitusjohtaja	75	27%
	Muut	39	14%

PK-YRITYSBAROMETRIN ALUEJAKO

1. **Uusimaa, erilliset raportit:**
  - Helsinki
  - Pääkaupunkiseutu (pl. Helsinki)
  - Uusimaa (pl. Helsinki ja Pääkaupunkiseutu)
2. **Varsinais-Suomi**
3. **Satakunta**
4. **Kanta-Häme**
5. **Päijät-Häme**
6. **Pirkanmaa**
7. **Kymenlaakso**
8. **Etelä-Karjala**
9. **Etelä-Savo**
10. **Pohjois-Savo**
11. **Pohjois-Karjala**
12. **Keski-Suomi**
13. **Etelä-Pohjanmaa**
14. **Pohjanmaa**
15. **Pohjois-Pohjanmaa**
16. **Kainuu**
17. **Lappi**

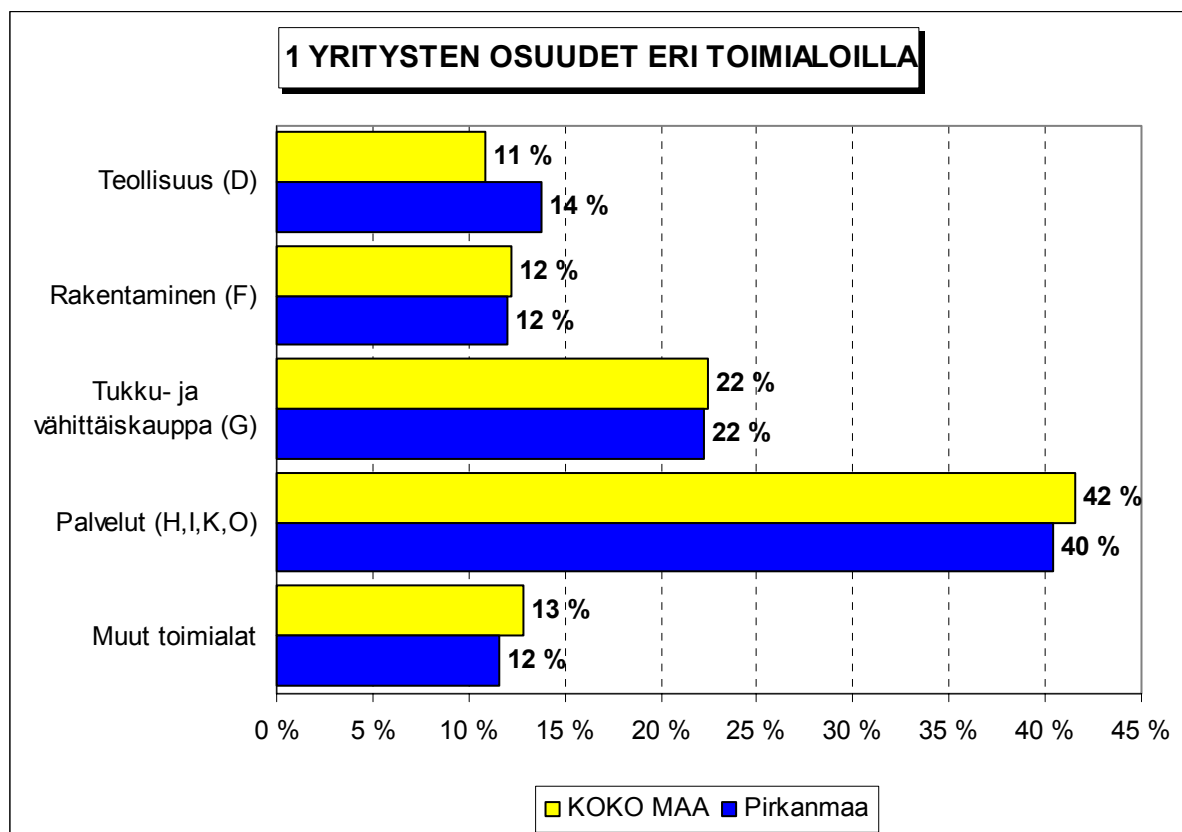

Lisäksi Suomen Yrittäjien Keski-Pohjanmaan alueelle oma raportti

TUTKIMUSTULOKSET

1 Pirkanmaan ja koko maan yritykset

Suomessa oli vuonna 2002 noin 226600 yritystä. Näistä yrityksistä 19700¹ toimi Pirkanmaalla. Pirkanmaalla on teollisuuden yrityksiä suhteellisesti enemmän ja palvelualojen yrityksiä suhteellisesti vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Rakennusallalla sekä tukku- ja vähittäiskaupassa toimivien yritysten suhteelliset osuudet ovat Pirkanmaalla lähellä koko maan yritysjakautumaa.

Toimialan nimen jäljessä on suluisissa Tilastokeskuksen toimialaluokituksen (TOL 2002) mukainen toimialakoodi.

¹ Yritystiedot, lähde: Tilastokeskus, Yritys- ja toimipaikkarekisteri. Yritysmäärä on arvioitu Tilastokeskuksen alueellisten toimipaikkatietojen perusteella. Alueen yritysmääränä on käytetty lukua, joka on saatu kertomalla alueen toimipaikkojen määrä koko maan yritysten lukumäärän ja toimipaikkojen lukumäärän suhteella.

2 Yritykset ja työllisyys

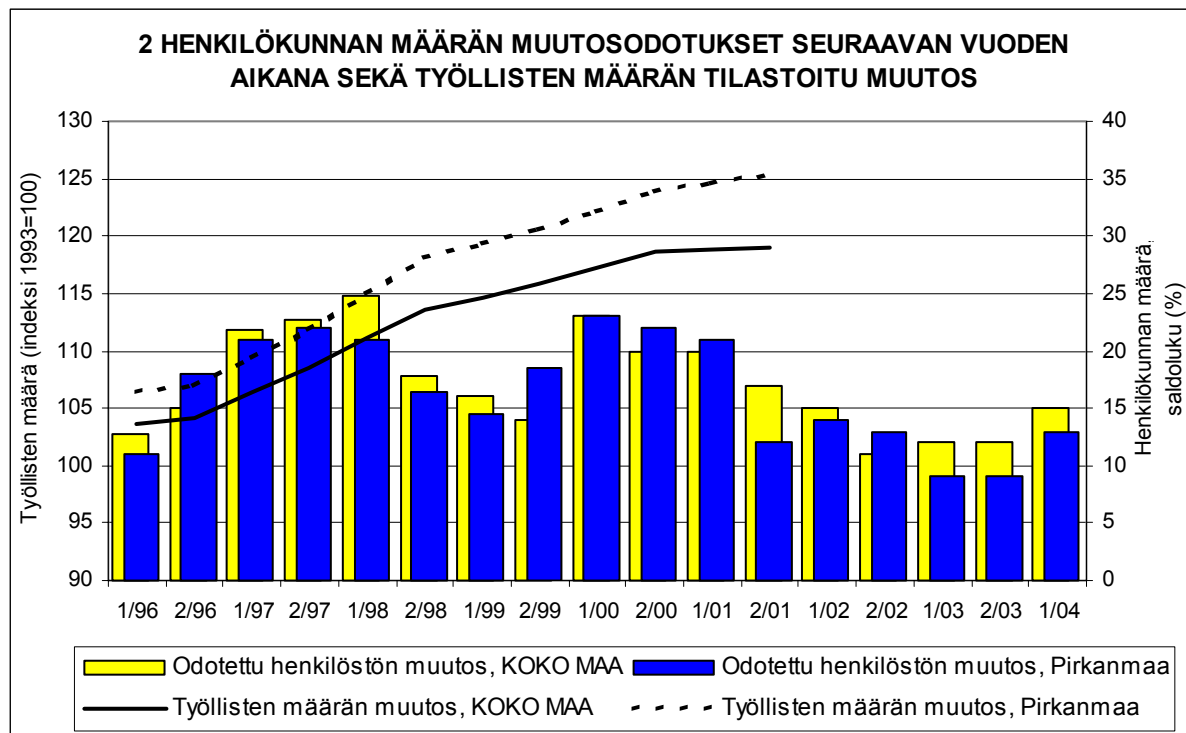
Pirkanmaalla olevissa yritysten toimipaikoissa työskenteli vuonna 2001 noin 114500 henkilöä². Työttömyysaste oli talvella 2004 Tilastokeskuksen työvoimatiedustelun (4. neljännes, 2003) mukaan koko maassa 8,2 % ja Pirkanmaalla 9,0 %.

Taulukko 2: Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua.

	Suurempi %	Yhtä suuri %	Pienempi %	Saldoluku %
KOKO MAA	20	75	5	15
Pirkanmaa	17	79	4	13

Pirkanmaalla toimivat pk-yritykset odottavat edelleen työllisyyden paranevan seuraavan vuoden aikana ja henkilökunnan määrän suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on alueella samalla tasolla kuin koko maassa keskimäärin. Henkilökunnan määrän suhdannenäkymät ovat Pirkanmaalla nyt jonkin verran paremmat kuin syksyllä 2003 (saldoluku +9%). Myös koko maassa ovat henkilökunnan määrän suhdannenäkymät jonkin verran paremmat kuin edellisessä kyselyssä, sillä syksyllä 2003 henkilökunnan määrän saldoluku oli koko maassa +12 %.

Seuraavassa kuviossa on verrattu Pirkanmaan työllisten määrää (indeksi 1993=100) ja Pirkanmaan pk-yritysten henkilökunnan määrän suhdannenäkymiä seuraavan vuoden aikana³. Tuorein käytettävissä oleva tieto on Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastosta vuodelta 2001.

² Lähde: Tilastokeskus, Yritys- ja toimipaikkarekisteri

³ Kysymysmuoto muuttui 1/2000. Tätä aiemmin kysyttiin suhdannenäkymät seuraavan puolen vuoden aikana. Kuvioon on laskettu henkilökunnan suhdannenäkymien saldoluvut jaksoilta 1/96-2/99 kahden jakson keskiarvona. Koko maan henkilökunnan määrän suhdannenäkymien saldoluvut jaksoilta 1/94-2/99 ovat Suomen Yrittäjien Yrittäjäbarometrista.

3 Pk-yritysten suhdannenäkymät

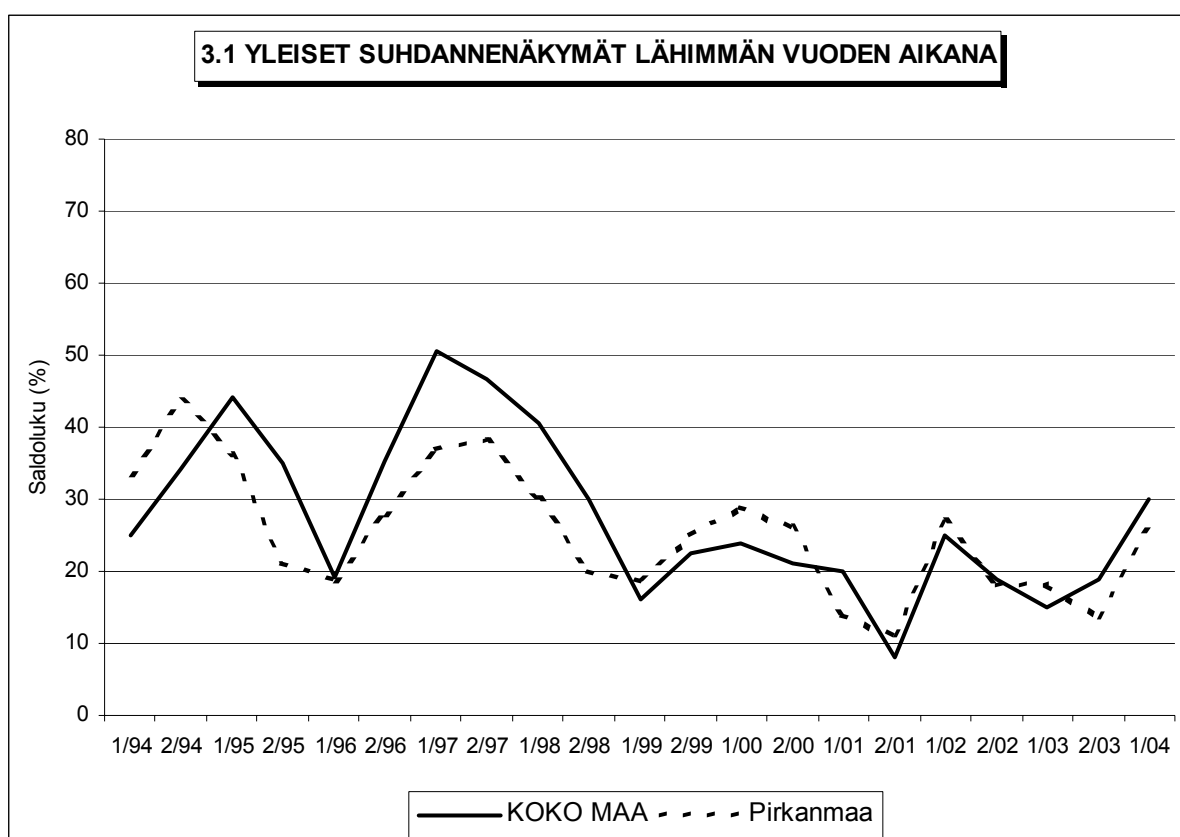
3.1 Yleiset suhdannenäkymät

Taulukko 3.1: Pk-yritysten suhdannenäkymät oman yrityksen kannalta lähimmän vuoden aikana.

	Paranee	Pysyy ennallaan	Huononee	Saldoluku
	%	%	%	%
KOKO MAA	39	51	9	30
Pirkanmaa	35	56	9	26

Pk-yritykset odottavat suhdanteiden paranevan lähimmän vuoden aikana Pirkanmaalla ja koko maassa oman yrityksen kannalta. Pirkanmaalla toimivista pk-yrityksistä joka kolmas ennakoii suhdannenäkymien paranevan ja joka yhdestoista heikkenevän lähimmän vuoden aikana. Saldoluvun mukaan ovat alueen pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät hieman heikkomat kuin koko maan pk-yrityksillä keskimäärin.

Seuraavasta kuviosta nähdään pk-yritysten yleisten suhdannenäkymien kehitys tutkimusjaksosta 1/94 lähtien. Viime syksyyn verrattuna ovat Pirkanmaalla toimivien pk-yritysten suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana parantuneet ja suhdannenäkymät ovat myös paremmat kuin keväällä 2003. Koko maassa ovat pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana paremmat kuin syksyllä 2003.

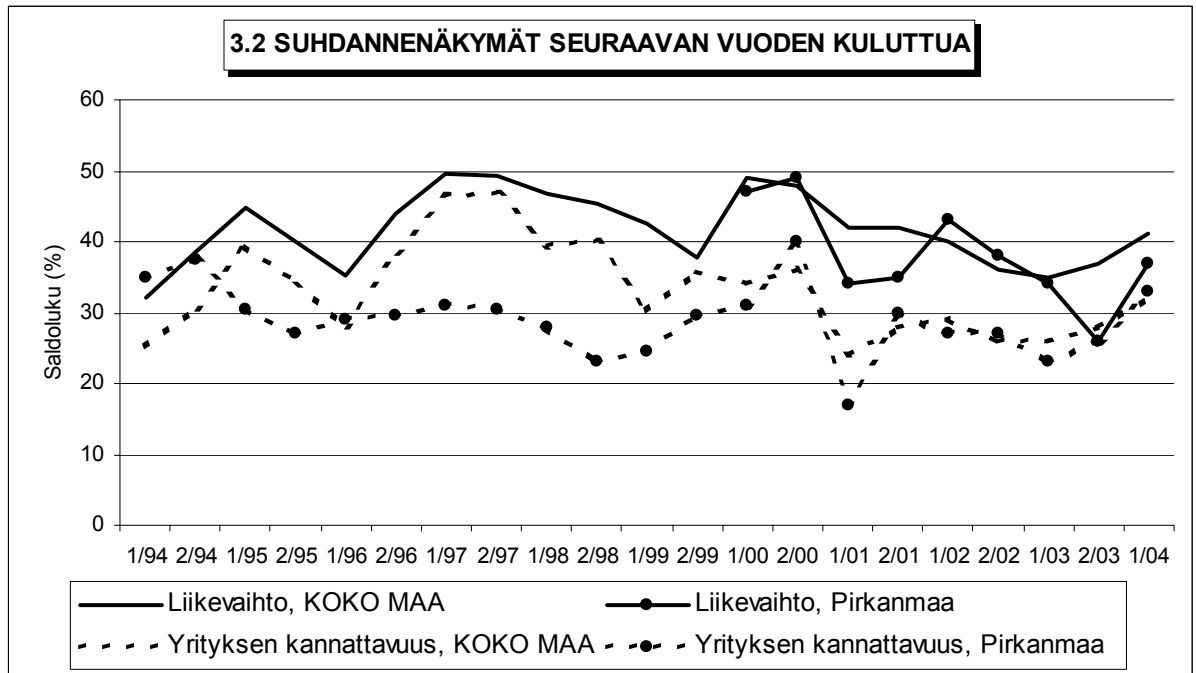
3.2 Suhdannenäkymät osatekijöittäin

Taulukko 3.2: Pk-yritysten suhdannenäkymät osatekijöittäin seuraavan vuoden kuluttua.

	Liikevaihto	Investointien arvo	Tuotekehitys-panostukset	Viennin arvo	Tuonnin arvo	Tuotanto-kustannukset	Yrityksen kannattavuus	Vaka-varaisuus
KOKO MAA								
Suurempi	50	21	23	9	11	37	41	39
Yhtä suuri	41	69	75	89	87	56	50	57
Pienempi	9	11	3	1	1	7	9	3
Saldoluku (%)	41	10	20	8	10	30	32	36
Pirkanmaa								
Suurempi	47	23	23	12	13	39	41	39
Yhtä suuri	43	67	74	88	85	53	51	58
Pienempi	10	9	3	0	2	8	8	3
Saldoluku (%)	37	14	20	12	11	31	33	36

Koko maan ja Pirkanmaan pk-yritysten suhdannenäkymät ovat seuraavan vuoden kuluttua kaikkien osatekijöiden suhteen positiivisia. Liikevaihdon osalta ovat alueen pk-yritysten suhdannenäkymät hieman heikommät kuin koko maan pk-yrityksillä keskimäärin. Investointien ja viennin arvon osalta ovat alueen pk-yritysten suhdannenäkymät puolestaan jonkin verran paremmät kuin koko maan yrityksillä keskimäärin. Tuotantokustannusten kasvua ennakoitiin saldoluvun mukaan yhtä suuri osuus Pirkanmaan kuin koko maan pk-yrityksistä.

Seuraavasta kuvioista nähdään pk-yritysten liikevaihdon ja yrityksen kannattavuuden suhdannenäkymien⁴ kehitys jaksosta 1/94 lähtien. Liikevaihdon suhdannenäkymät ovat Pirkanmaalla parantuneet syksyn 2003 tilanteesta. Myös yrityksen kannattavuuden osalta ovat Pirkanmaalla toimivien pk-yritysten suhdannenäkymät nyt paremmät kuin viime syksynä.

⁴ Kysymysmuoto muuttui 1/2000. Tätä aiemmin kysyttiin suhdannenäkymät seuraavan puolen vuoden aikana. Kuvioon on laskettu alueen osalta yritysten kannattavuuden saldoluvut jaksoilta 1/94-2/99 kahden seuraavan jakson keskiarvona. Koko maata kuvaavat saldoluvut jaksoilta 1/94-2/99 ovat Suomen Yrittäjien Yrittäjäbarometrista.

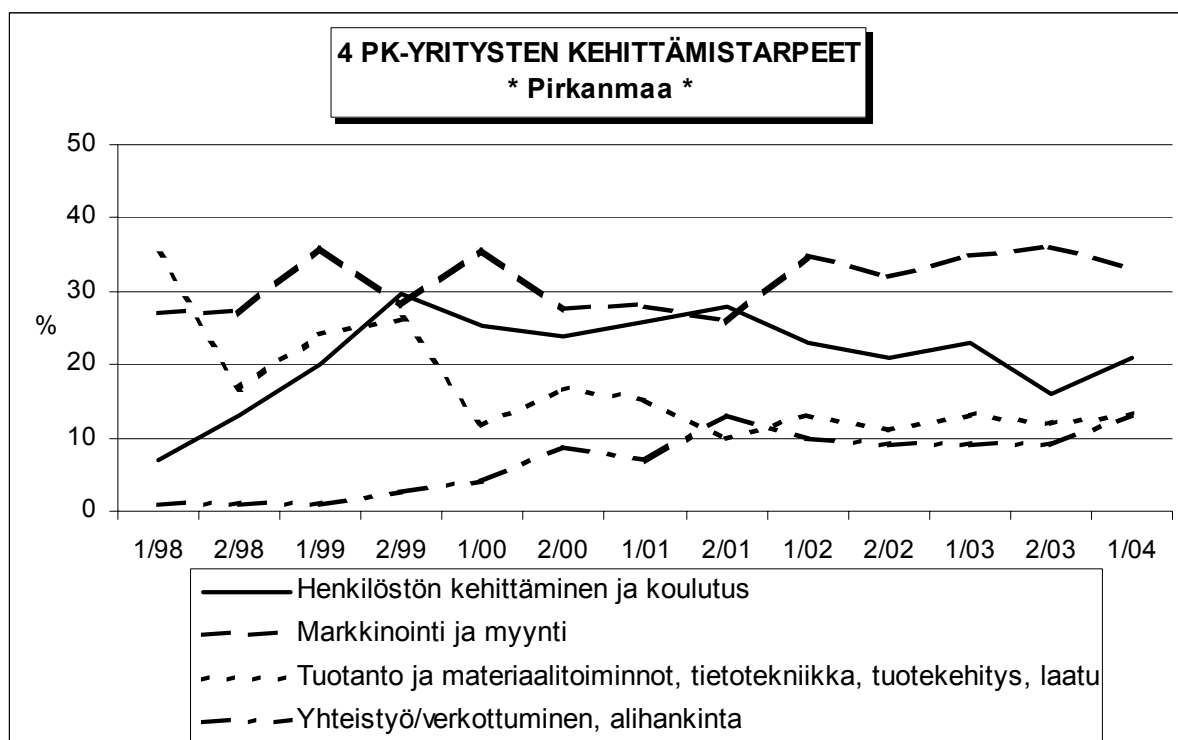
4 Pk-yritysten kehittämistarpeet

Taulukko 4: Pk-yrityksillä eniten kehittämistarvetta tällä hetkellä.

	KOKO MAA %	Pirkanmaa %
Johtaminen	4	5
Henkilöstön kehittäminen ja koulutus	19	21
Markkinointi ja myynti	36	33
Vienti ja kansainvälistyminen	3	2
Rahoitus, talous ja laskentatoimi	4	3
Tuotanto ja materiaalitoiminnot, tietotekniikka, tuotekehitys, laatu	12	13
Yhteistyö/verkottuminen, alihankinta	12	13
Ympäristö- ja muiden säädösvaatimusten ottaminen huomioon toiminnassa	2	1
Muu	1	0
Ei kehittämistarvetta/ Ei osaa sanoa	8	7

Pirkanmaan pk-yrityksissä koetaan olevan eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä, seuraavaksi eniten kehittämistarvetta alueen pk-yrityksillä on henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa. Koko maan pk-yritysten kehittämistarpeisiin verrattuna ovat alueen pk-yritysten kehittämistarpeet hyvin samankaltaisia.

Syksyn 2003 tilanteeseen verrattuna on henkilöstön kehittämisen ja koulutuksen sekä yhteistyön/verkottumisen ja alihankinnan kehittämistarve lisääntynyt Pirkanmaalla. Markkinoinnin ja myynnin kehittämistarve on puolestaan hieman vähentynyt edelliseen kyselyyn verrattuna.

5 Pk-yritysten kehittämisen pahimmat esteet

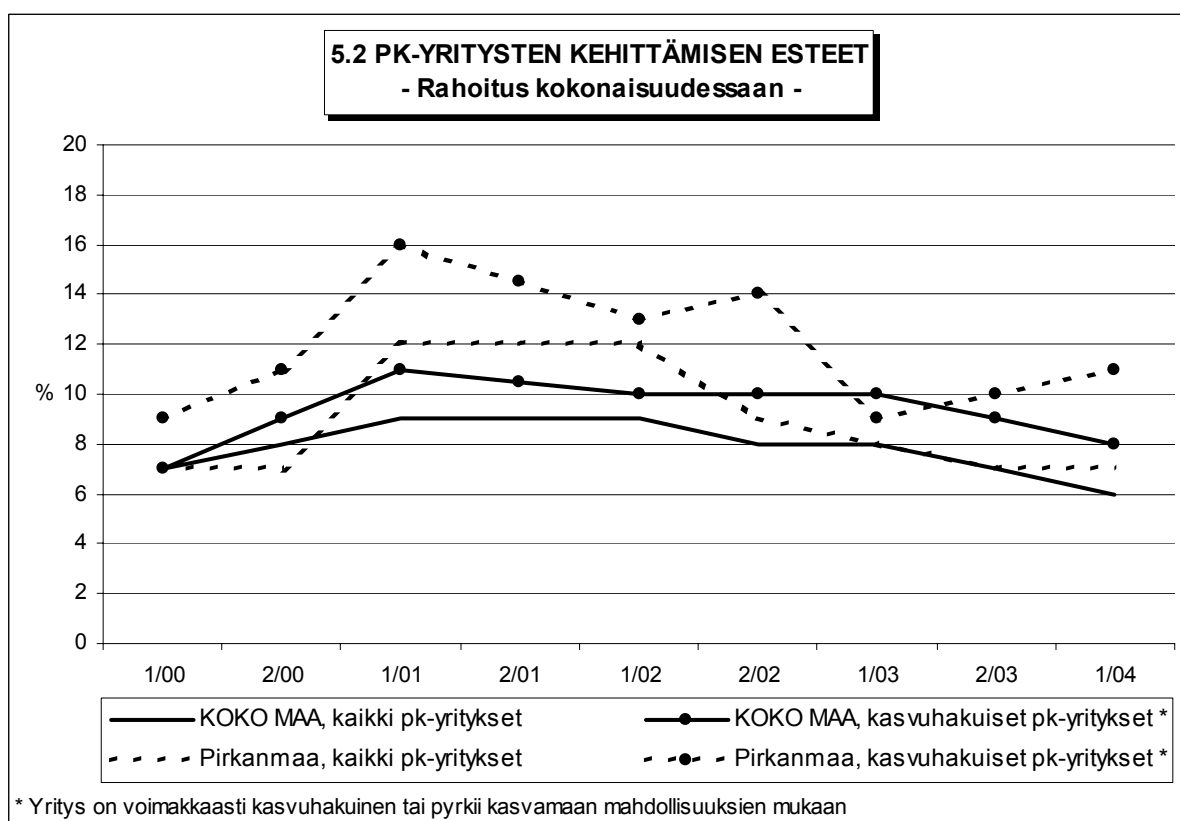
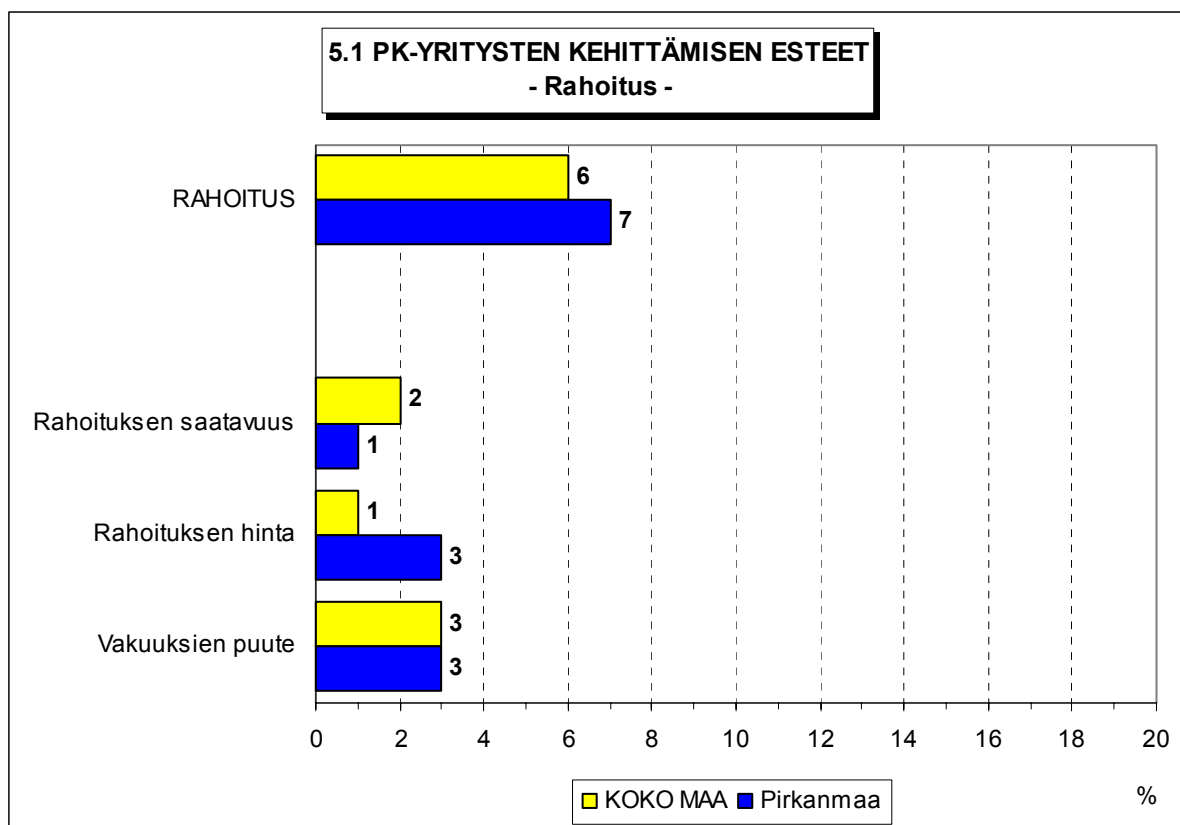
Taulukko 5: Pk-yritysten kehittämisen pahimmat esteet.

	KOKO MAA %	Pirkanmaa %
YRITYSTOIMINNAN SÄÄTELY	6	7
byrokratia	3	3
työlainsäädäntö	1	2
työehtosopimukset	0	1
muu sääntely	1	1
KUSTANNUSTASO	11	10
verotus	3	3
palkkataso	2	2
työn sivukulut	3	2
muut tuotantokustannukset	3	2
KILPAILUTILANNE	27	27
kireä kilpailutilanne	18	19
markkinoiden liiallinen keskittyminen	2	3
julkisen sektorin elinkeinotoiminta	1	1
markkinoita vääristävät tuet	1	0
harmaa talous, konkurssit jne.	2	1
kysynnän riittämättömyys	4	3
RAHOITUS	6	7
rahoituksen saatavuus	2	1
rahoituksen hinta	1	3
vakuuksien puute	3	3
RESURSSITEKIJÄT	16	19
ammattitaitoisen työvoiman saatavuus	8	10
alihankkijoiden/osatoimittajien saatavuus	1	1
toimitilat	1	1
koneet ja laitteet	0	0
muut resurssitekijät, esim. raaka-aineet	6	8
YLEINEN SUHDANNE-/MAAILMANTILANNE	22	19
MUUT TEKIJÄT	3	2
EI OSAA SANOA	8	9

Pirkanmaalla pk-yritysten kehittämisen pahimpia esteitä ovat kireä kilpailutilanne sekä yleinen suhdannetilanne/maailmantilanne. Muita kehittämisen kannalta tärkeitä esteitä ovat ammattitaitoisen työvoiman saatavuus ja muut resurssitekijät. Muissa tekijöissä mainittiin koko maan tasolla useimmin ajan puute/aika sekä yrittäjän oma ikä.

Rahoitukseen liittyvät tekijät ovat kehittämisen pahimpana esteenä 7 prosentilla Pirkanmaan pk-yrityksistä. Rahoituksen saatavuus on pahimpana esteenä 1 prosentilla, rahoituksen hinta 3 prosentilla ja vakuuksien puute 3 prosentilla alueen pk-yrityksistä. Pirkanmaalla toimivat pk-yritykset kokevat rahoituksen olevan samankaltaisen kehittämisen esteen kuin koko maan pk-yritykset keskimäärin. Pirkanmaalla toimivat kasvuhakuiset⁵ pk-yritykset pitävät rahoitusta suurempana kehittämisen esteenä kuin alueen pk-yritykset keskimäärin.

⁵ Voimakkaasti kasvuhakuiset ja mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkivät pk-yritykset yhteensä.

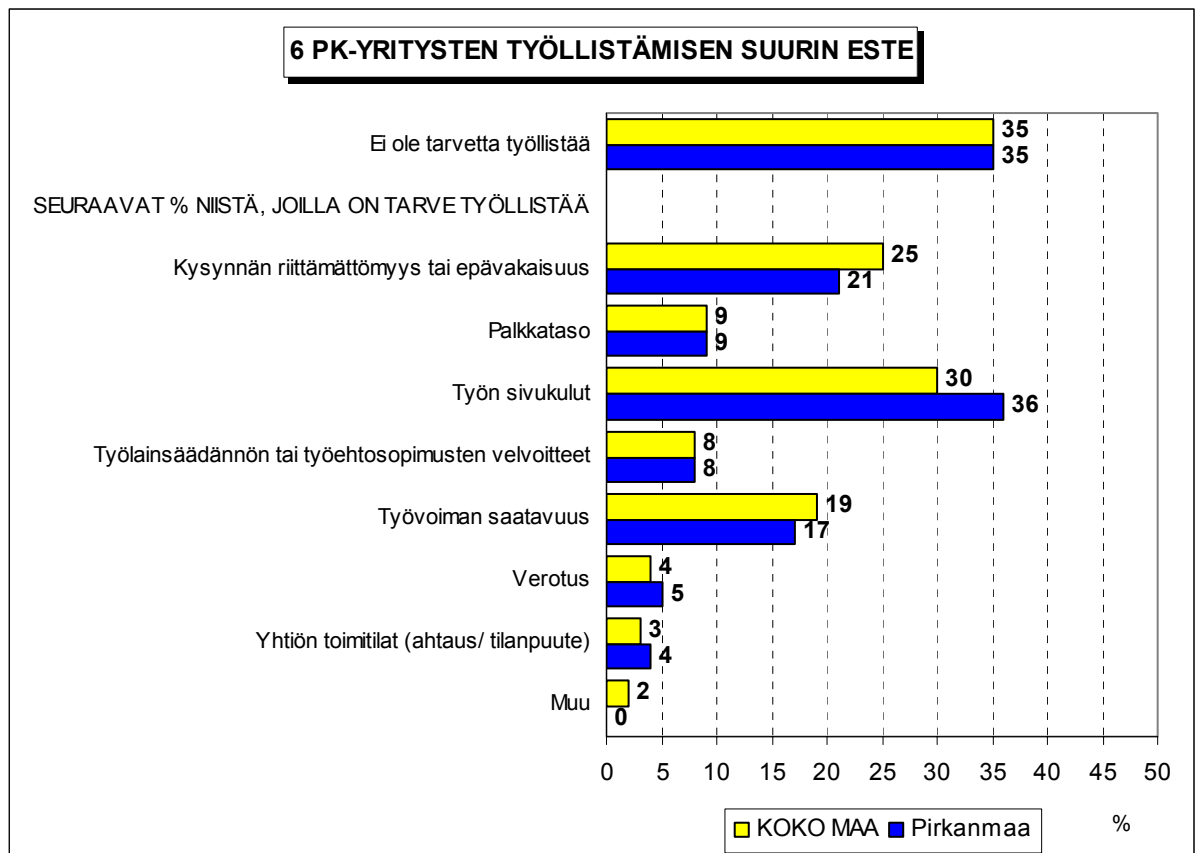
Kehittämisen esteitä ei kysytty jaksolla 2/01.

6 Pk-yritysten työllistämisen esteet

Taulukko 6: Pk-yritysten työllistämisen suurimmat esteet.

	KOKO MAA %	Pirkanmaa %
Ei ole tarvetta työllistää	35	35
SEURAAVAT %-OSUUDET NIISTÄ, JOILLA TARVE TYÖLLISTÄÄ		
Kysynnän riittämättömyys tai epävakaisuus	25	21
Palkkataso	9	9
Työn sivukulut	30	36
Työlainsäädännön tai työehtosopimusten velvoitteet	8	8
Työvoiman saatavuus	19	17
Verotus	4	5
Yhtiön toimitilat (ahtaus/ tilanpuute)	3	4
Jokin muu	2	0

Pirkanmaan pk-yrityksillä työllistämisen suurimmat esteet ovat työn sivukulut, kysynnän riittämättömyys tai epävakaisuus sekä työvoiman saatavuus. Alueella työn sivukuluja pitää työllistämisen suurimpana esteenä joka kolmas pk-yritys, jolla on tarve työllistää. Koko maan pk-yritykset kokevat työllistämisen suurimmiksi esteiksi työn sivukulut, kysynnän riittämättömyyden tai epävakaisuuden sekä työvoiman saatavuuden. Joka kolmannella koko maan ja Pirkanmaan pk-yrityksellä ei ole tarvetta työllistää.

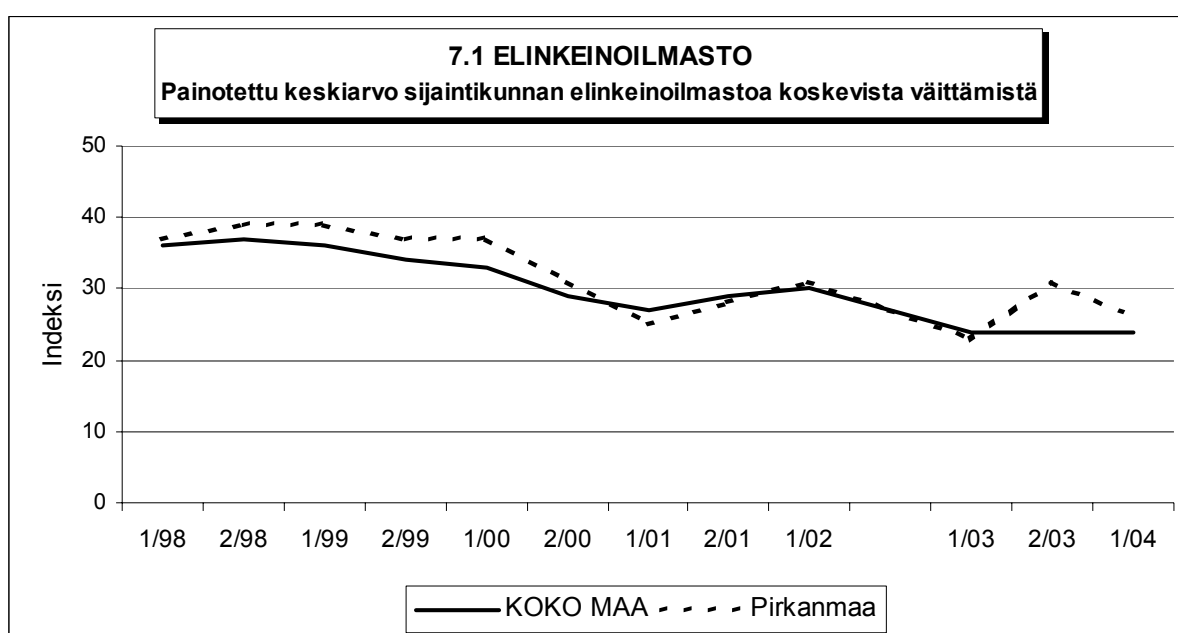

7 Elinkeinoilmasto

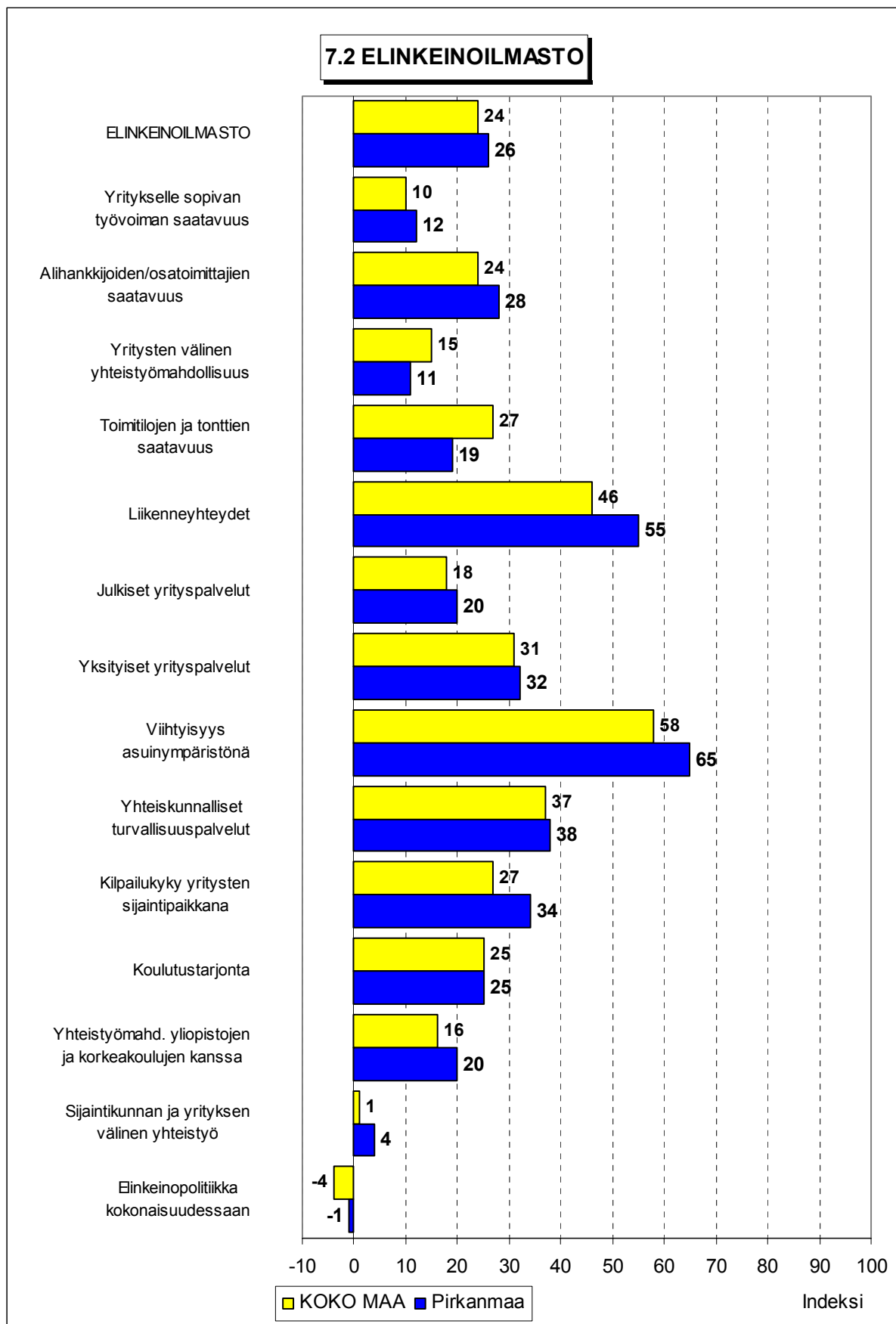
Taulukko 7: Pk-yritysten arviot sijaintikunnan elinkeinoilmastosta.

INDEKSIT (Erittäin huono = -100, ..., Erittäin hyvä = 100)	KOKO MAA	Pirkanmaa
Yritykselle sopivan työvoiman saatavuus	10	12
Alihankkijoiden/osatoimittajien saatavuus	24	28
Yritysten välinen yhteistyömahdollisuus	15	11
Toimitilojen ja tonttien saatavuus	27	19
Liikenneyhteydet	46	55
Julkiset yrityspalvelut	18	20
Yksityiset yrityspalvelut	31	32
Viihtyisyys asuinympäristönä	58	65
Yhteiskunnalliset turvallisuuspalvelut	37	38
Kilpailukyky yritysten sijaintipaikkana	27	34
Koulutustarjonta	25	25
Yhteistyömahdollisuus yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa	16	20
Sijaintikunnan ja yrityksen välinen yhteistyö	1	4
Elinkeinopolitiikka kokonaisuudessaan	-4	-1
ELINKEINOILMASTO (Painotettu keskiarvo osatekijöiden indekseistä)	24	26

Yrityksen sijaintikuntaan elinkeinon harjoittamisen näkökulmasta ollaan Pirkanmaalla suhteellisen tyytyväisiä. Tyytyväisimpiä alueen pk-yritykset ovat viihtyisyyteen asuin- ympäristönä ja liikenneyhteyksiin. Suhteellisesti tyytymättömmimpiä Pirkanmaalla toimivat pk-yritykset ovat sijaintikunnan elinkeinopolitiikkaan kokonaisuudessaan sekä sijaintikunnan ja yrityksen väliseen yhteistyöhön. Muuta maata tyytyväisempiä alueen pk-yritykset ovat liikenneyhteyksiin, viihtyisyyteen asuinympäristönä sekä kilpailukykyyn yritysten sijaintipaikkana. Muuta maata tyytymättömämpiä alueen pk-yritykset ovat puolestaan toimitilojen ja tonttien saatavuuteen. Kokonaisuutena tyytyväisyys elinkeinoilmastoon on Pirkanmaalla heikentynyt syksystä 2003.

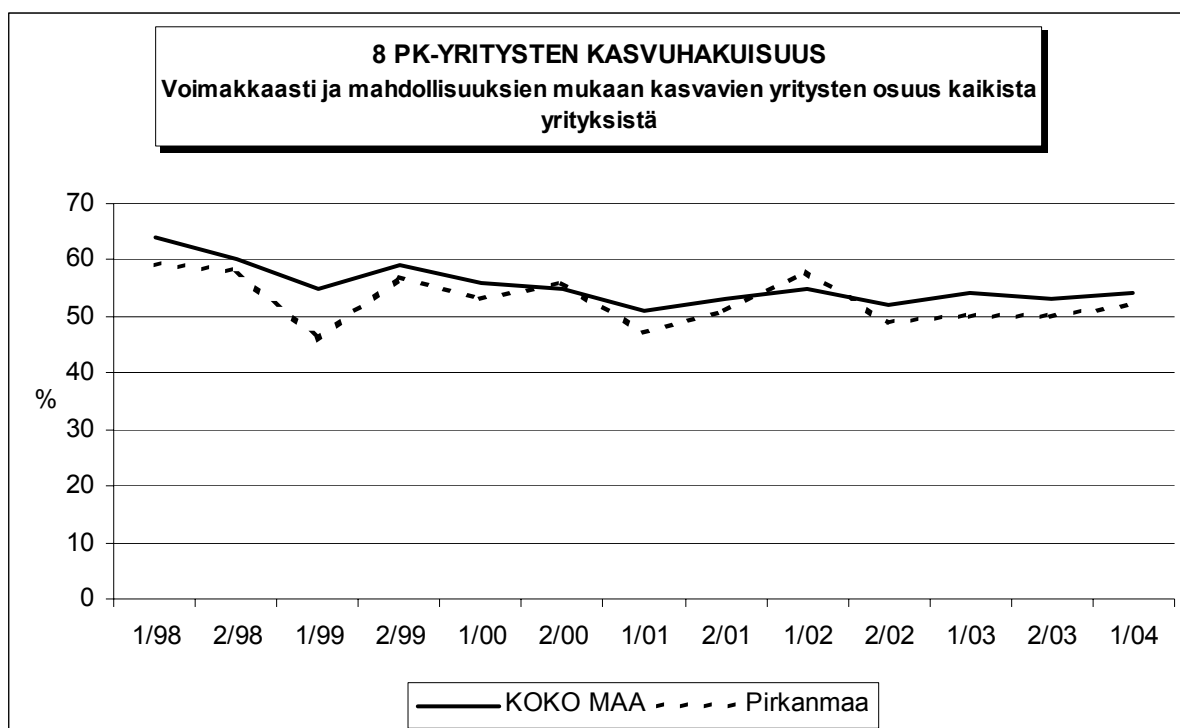
8 Pk-yritysten kasvuhakuisuus

Taulukko 8: Pk-yritysten kasvuhakuisuus.

	KOKO MAA %	Pirkanmaa %
Olemme voimakkaasti kasvuhakuinen	7	7
Pyrimme kasvamaan mahdollisuuksien mukaan	47	45
Pyrimme säilyttämään asemamme	37	39
Yrityksellämme ei ole kasvutavoitteita	8	8
Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana	1	1

Pirkanmaalla on suhteellisesti yhtä paljon voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä kuin koko maassa keskimäärin. Yrityksen toiminnan loppumista seuraavan vuoden aikana ennakoi prosentti koko maan ja Pirkanmaan pk-yrityksistä. Tärkeimpänä kasvukeinonaan alueen pk-yritykset pitävät myynnin ja markkinoinnin lisäämistä, seuraavaksi tärkeimmät kasvukeinot alueen yrityksillä ovat uusien tuotteiden kehittäminen ja yhteistyön lisääminen muiden yritysten kanssa.

Voimakkaasti tai mahdollisuuksien mukaan kasvavia pk-yrityksiä on Pirkanmaalla yhteensä 52 prosenttia. Koko maassa näiden voimakkaasti tai mahdollisuuksien mukaan kasvavien pk-yritysten osuus on 54 prosenttia. Kasvuhakuisten pk-yritysten osuus on Pirkanmaalla nyt lähes samalla tasolla kuin syksyllä 2003.

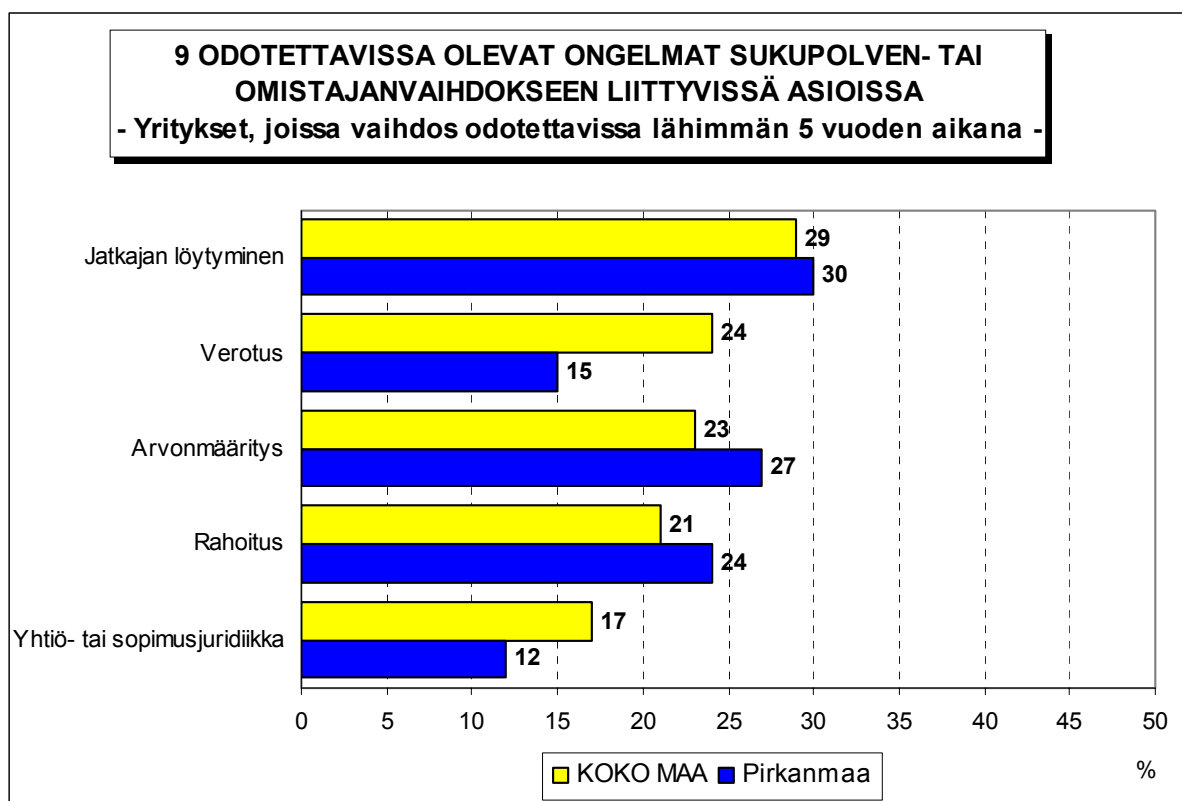
9 Sukupolven- tai omistajanvaihdokset

Taulukko 9: Sukupolven- tai omistajanvaihdokset pk-yrityksissä.

	KOKO MAA %	Pirkanmaa %
SUKUPOLVEN- TAI OMISTAJANVAIHDOS TAPAHTUNUT VIIMEISEN 5 VUODEN SISÄLLÄ		
Ei	85	83
Kyllä	15	17
SUKUPOLVEN- TAI OMISTAJANVAIHDOS ODOTETTAVISSA LÄHIMMÄN 5 VUODEN AIKANA		
Ei	72	69
Kyllä, 1-2 vuoden sisällä	7	8
Kyllä, 3-5 vuoden sisällä	13	13
Ei osaa sanoa	9	9

Sukupolven- tai omistajanvaihdos on tapahtunut viimeisen viiden vuoden aikana joka kuudennessa Pirkanmaalla toimivassa pk-yrityksessä. Koko maassa sukupolven- tai omistajanvaihdos on tapahtunut joka seitsemännessä pk-yrityksessä viimeisen viiden vuoden aikana.

Koko maassa sukupolven- tai omistajanvaihdos on odotettavissa lähimmän viiden vuoden aikana joka viidennessä pk-yrityksessä, myös Pirkanmaalla sukupolven- tai omistajanvaihdos on odotettavissa joka viidennessä pk-yrityksessä. Niissä alueen pk-yrityksissä, joissa sukupolven- tai omistajanvaihdos on ajankohtainen lähimmän viiden vuoden aikana, odotetaan olevan eniten ongelmia jatkajan löytymisessä, arvonmäärityksessä ja rahoituksessa.

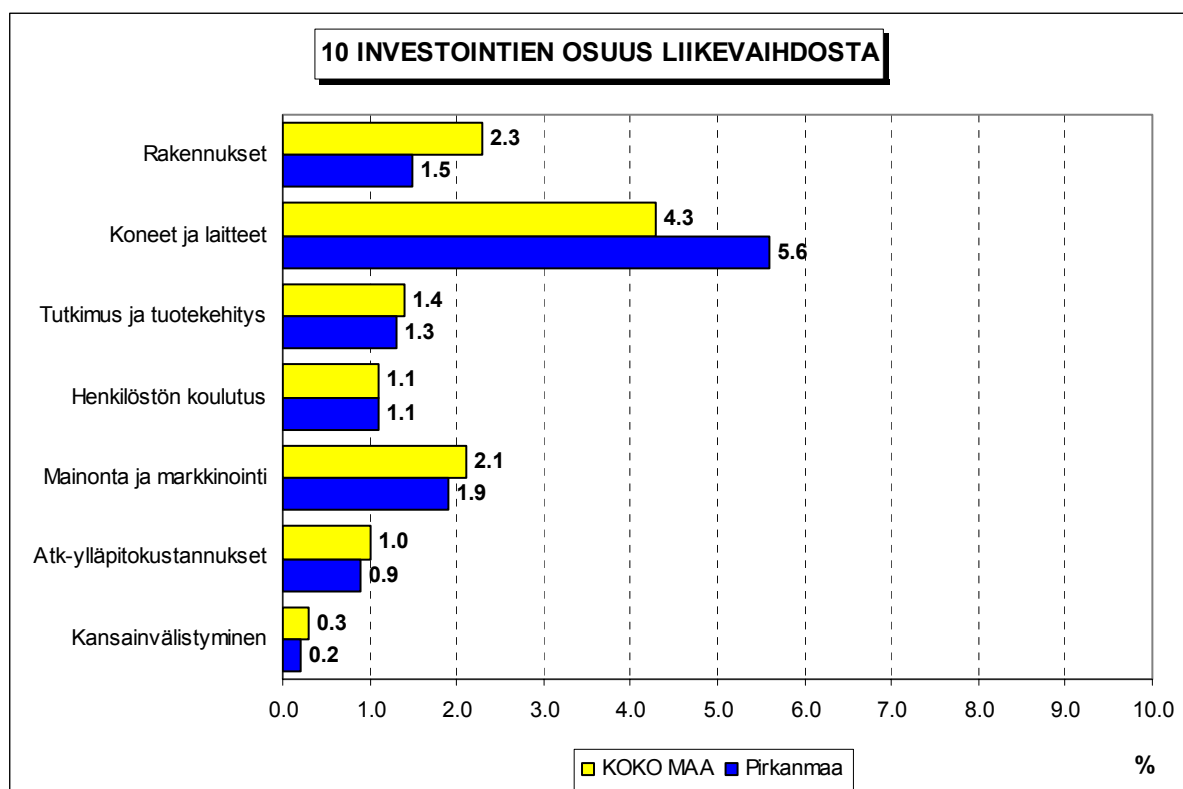

10 Pk-yritysten investoinnit

Taulukko 10: Pk-yritysten investoinnit seuraavan 12 kuukauden aikana (osuus prosenttia liikevaihdosta).

	KOKO MAA %	Pirkanmaa %
Rakennukset	2.3	1.5
Koneet ja laitteet	4.3	5.6
Tutkimus ja tuotekehitys	1.4	1.3
Henkilöstön koulutus	1.1	1.1
Mainonta ja markkinointi	2.1	1.9
Atk-ylläpitokustannukset	1.0	0.9
Kansainvälistyminen	0.3	0.2
YHTEENSÄ	12.5	12.5

Koko maan ja Pirkanmaan pk-yritykset ilmoittavat investoivansa kaikkiaan 12,5 prosenttia liikevaihdostaan seuraavan 12 kuukauden aikana. Eniten Pirkanmaan pk-yritykset investoivat koneisiin ja laitteisiin. Koko maan pk-yritysten investointeihin verrattuna investoivat alueen yritykset keskimääräistä enemmän koneisiin ja laitteisiin, keskimääräistä vähemmän alueella investoidaan rakennuksiin. Kansainvälistymiseen alueen pk-yritykset investoivat lähes yhtä paljon kuin koko maan pk-yritykset keskimäärin.

11 Pk-yritysten rahoitus

Taulukko 11: Pk-yritysten rahoitus.

	KAIKKI	YRITYKSEN KASVUHAKUISUUS		SUKUPOLVEN-/OMISTAJANVAIHDOS				
				TAPAHTUNUT VIIMEISEN 5 VUODEN AIKANA		ODOTETTAVISSA LÄHIMMÄN 5 VUODEN AIKANA		
				Ei	Kyllä	Ei	Kyllä	Ei osaa sanoa
Osuudet kaikista pk-yrityksistä (%)	%	%	%	%	%	%	%	%
KOKO MAA								
Yrityksellä käytössä ulkopuolista rahoitusta	57	64	50	56	64	58	59	51
Ottanut ulkoista rahoitusta viimeisen 12 kk aikana	26	30	20	24	34	27	25	20
Aikoo ottaa ulkoista rahoitusta seuraavan 12 kk aikana	19	24	13	19	20	19	22	16
Pirkanmaa								
Yrityksellä käytössä ulkopuolista rahoitusta	60	64	55	56	77	62	53	55
Ottanut ulkoista rahoitusta viimeisen 12 kk aikana	30	35	24	26	49	32	29	16
Aikoo ottaa ulkoista rahoitusta seuraavan 12 kk aikana	16	23	8	13	28	16	14	16

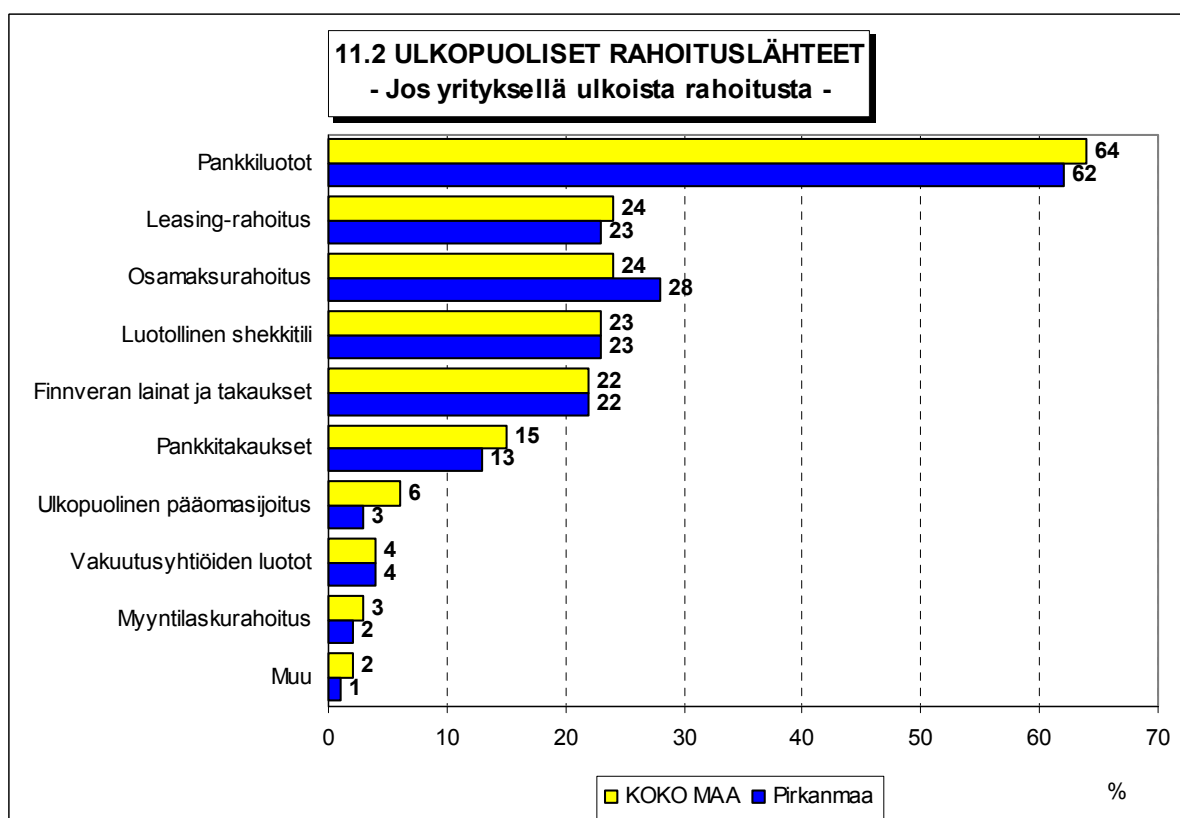
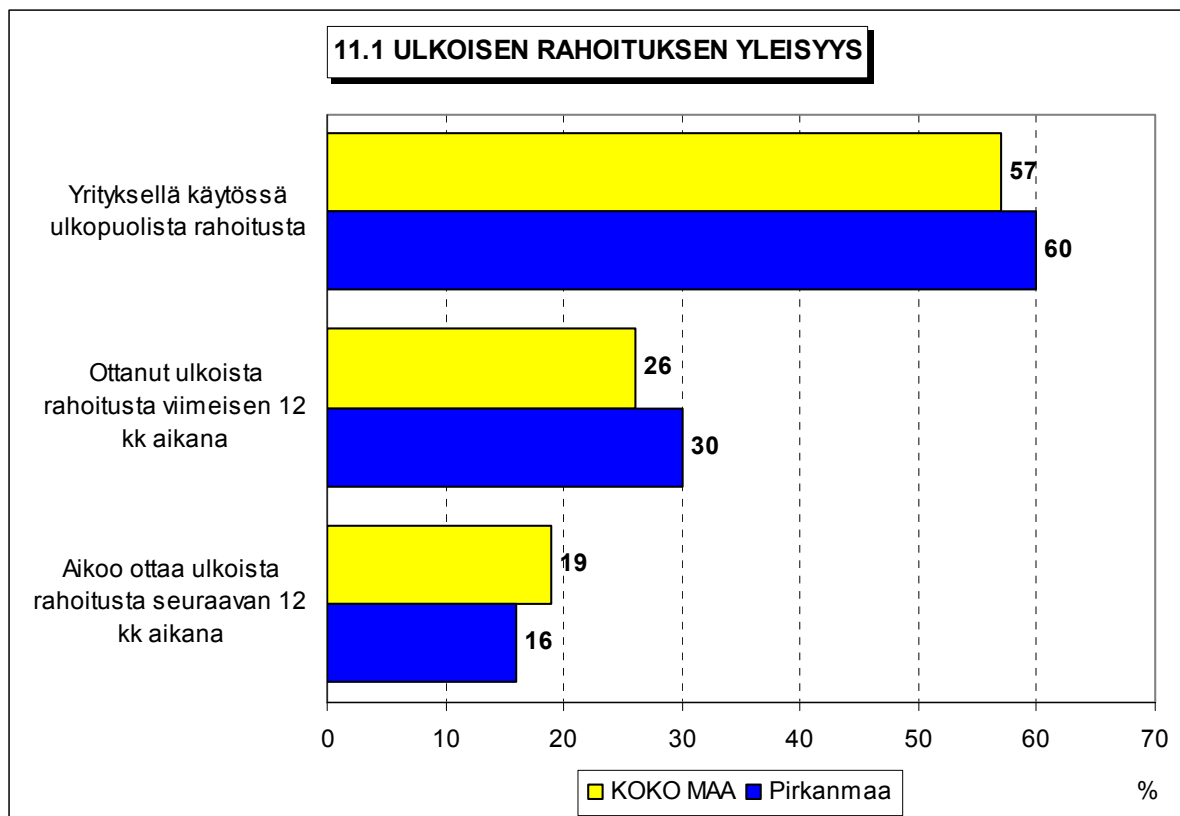
Ulkoista rahoitusta on Pirkanmaalla 60 prosentilla ja koko maassa 57 prosentilla pk-yrityksistä. Syksyllä 2003 ulkoista rahoitusta oli 53 prosentilla alueen ja 54 prosentilla koko maan pk-yrityksistä. Viimeisen 12 kuukauden aikana ulkoista rahoitusta on ottanut kolme kymmenestä Pirkanmaalla toimivasta pk-yrityksestä ja seuraavan 12 kuukauden aikana ulkoista rahoitusta aikoo ottaa joka kuudes alueella toimiva pk-yritys. Niistä alueen pk-yrityksistä, joilla on ulkoista rahoitusta, on pankkiluottoja kuudella kymmenestä ja Finnveran lainoja ja takauksia joka viidennellä.

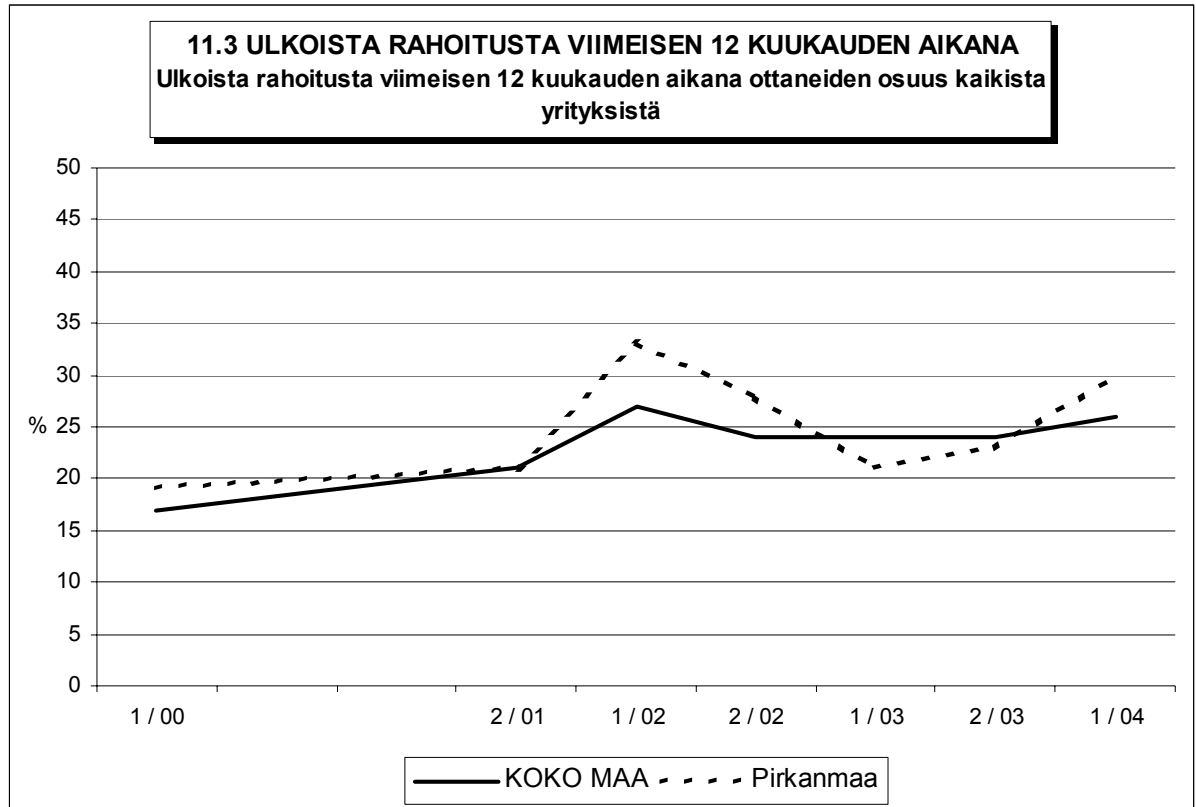
Joka kolmannessa Pirkanmaan ja koko maan pk-yrityksessä on yrittäjä joutunut antamaan omaisuuttaan tai henkilökohtaisia takauksia yrityksen velkojen vakuudeksi. Yrittäjän lähisukulaiset ovat joutuneet antamaan 6 prosentissa Pirkanmaan pk-yrityksistä omaisuuttaan tai takauksia yrityksen velkojen vakuudeksi. Kasvuhakuisten⁶ yritysten yrittäjistä on Pirkanmaalla lähes yhtä suuri osuus joutunut antamaan omaisuuttaan tai henkilökohtaisia takauksia yrityksen velkojen vakuudeksi kuin alueen pk-yrityksissä keskimäärin.

Vakuuspulan arvioi olevan yrityksen rahoituksen saatavuuden esteenä tulevaisuudessa 11 prosenttia Pirkanmaan ja 9 prosenttia koko maan pk-yrityksistä. Epävarmuuden yrityksen tulevaisuudesta arvioi olevan tulevaisuudessa yrityksen rahoituksen saatavuuden esteenä puolestaan 6 prosenttia Pirkanmaan ja 7 prosenttia koko maan pk-yrityksistä. Pirkanmaalla kasvuhakuiset yritykset arvioivat vakuuspulan olevan hieman suuremman esteen yrityksen rahoituksen saatavuudelle kuin alueen pk-yritykset keskimäärin.

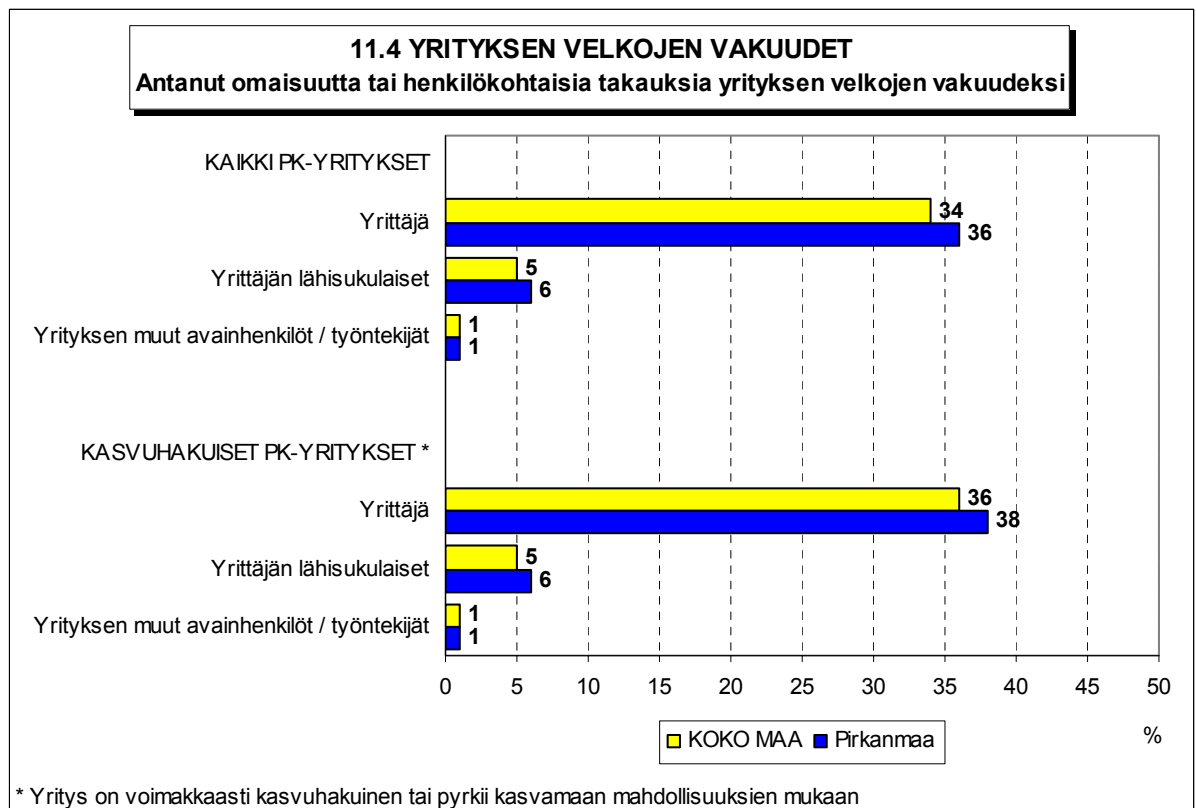
Pirkanmaalla 10 prosenttia pk-yrityksistä ennakoivat asiakkaiden maksuhäiriöiden lisääntyvän seuraavan vuoden aikana ja 5 prosenttia odottaa maksuhäiriöiden vähenevän seuraavan vuoden aikana. Alueen pk-yrityksistä odottaa pienempi osuus maksuhäiriöiden lisääntyvän (saldoluku +5%) kuin viime syksynä (saldoluku +10%).

⁶ Voimakkaasti kasvuhakuiset ja mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkivät pk-yritykset yhteensä.

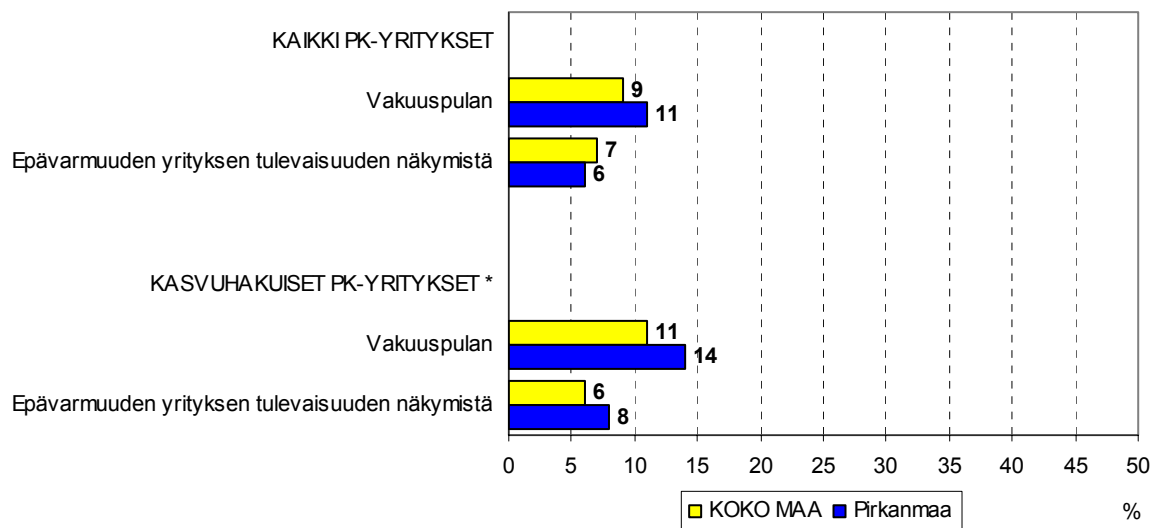
Ulkoista rahoitusta ei kysytty jaksolla 2/00 ja 1/01.

* Yritys on voimakkaasti kasvuhakuinen tai pyrkii kasvamaan mahdollisuuksien mukaan

11.5 YRITYKSEN RAHOITUKSEN SAATAVUUDEN ESTEET

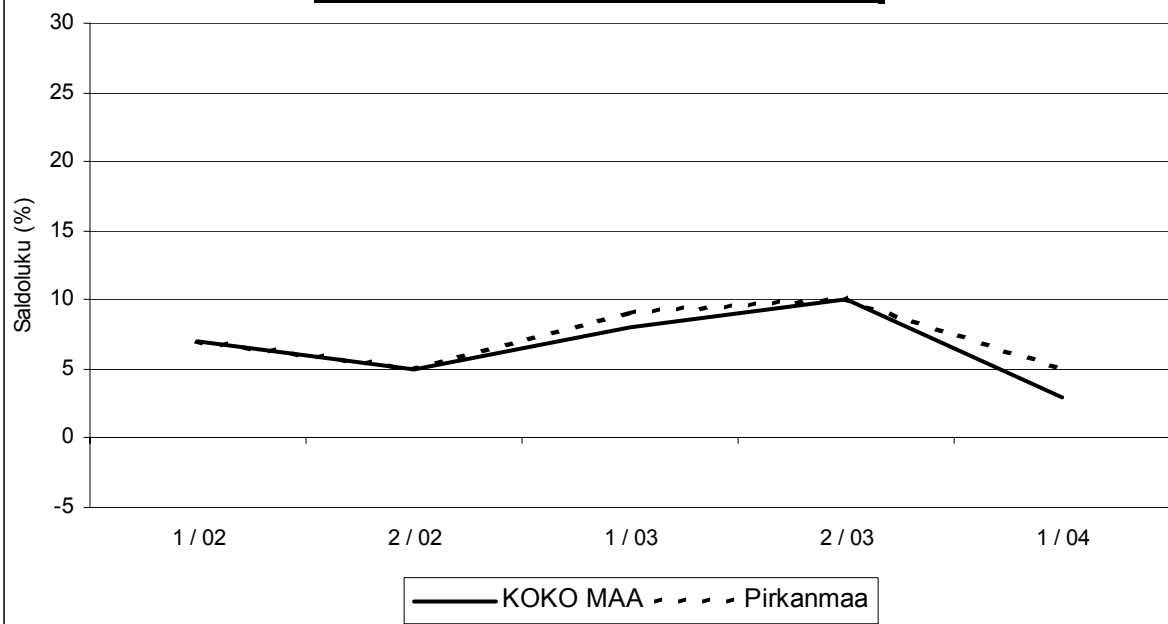
Arvio yrityksen rahoituksen saatavuuden esteenä olevan tulevaisuudessa

* Yritys on voimakkaasti kasvuhakuinen tai pyrkii kasvamaan mahdollisuuksien mukaan

11.6 ASIAKKAIDEN MAKSUHÄIRIÖT

Arvio tilanteesta seuraavan vuoden kuluttua

FINNVERA

TIETOA - TAITOA - PÄÄOMAA

Pääkonttorit

Helsinki

Vuorimiehenkatu 1 • PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7220

Kuopio

Haapaniemenkatu 40 • PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3240

Finnvera Oyj • valtakunnallinen vaihde: 020 460 11
www.finnvera.fi

Aluekonttorit

Helsinki (Pääkaupunkiseutu)

Vilhonkatu 5 • PL 249, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 3401

Uusimaa

Vuorimiehenkatu 1, 2. krs • PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7110

Joensuu

Torikatu 9 A, 80100 Joensuu
Faksi 020 460 2163

Jyväskylä

Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä
Faksi 020 460 2299

Kajaani

Kauppakatu 1, 87100 Kajaani
Faksi 020 460 3899

Kuopio

Haapaniemenkatu 40 • PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3330

Lahti

Laiturikatu 2, 5. krs, 15140 Lahti
Faksi 020 460 2249

Lappeenranta

Snellmaninkatu 10, 53100 Lappeenranta
Faksi 020 460 2149

Mikkeli

Linnankatu 5, 50100 Mikkeli
Faksi 020 460 3690

Oulu

Asemakatu 37, 90100 Oulu
Faksi 020 460 3944

Pori

Valtakatu 6, 28100 Pori
Faksi 020 460 2349

Rovaniemi

Maakuntakatu 10 • PL 8151, 96101 Rovaniemi
Faksi 020 460 2099

Seinäjoki

Kauppatori 1 - 3, 60100 Seinäjoki
Faksi 020 460 2399

Tampere

Kehräsaari • PL 559, 33101 Tampere
Faksi 020 460 3711

Turku

Eerikinkatu 2, 20100 Turku
Faksi 020 460 3649

Vaasa

Pitkätie 55, 65100 Vaasa
Faksi 020 460 3849

Edustustot ulkomailta

Pietari

Käyntiosoite
Petrogradskaya nab. 18 A,
City-Centre-liikekeskus/toimisto 419
RUS-198005 St. Petersburg, Russia

Postiosoite

PL 95, 53501 Lappeenranta
Puhelin +7 812 332 0830
Faksi +7 812 332 0831

Kaisaniemenkatu 13 A • PL 999, 00101 Helsinki
p. (09) 229 221, f. (09) 2292 2999
www.yrittajat.fi

Etelä-Karjalan Yrittäjät ry

Snellmaninkatu 10, 53100 Lappeenranta
p. (05) 610 0200, f. (05) 610 0220
www.yrittajat.fi/etelakarjala

Etelä-Pohjanmaan Yrittäjät ry

Kauppatori 1-3 F, 60100 Seinäjoki
p. (06) 420 5000, f. (06) 420 5001
www.yrittajat.fi/etelapohjanmaa

Etelä-Savon Yrittäjät ry

Linnankatu 5 • PL 204, 50101 Mikkeli
p. (015) 151 684, f. (015) 760 0950
www.yrittajat.fi/etelasavo

Helsingin Yrittäjät

Kaisaniemenkatu 13 A • PL 999, 00101 Helsinki
p. (09) 2292 2984, f. (09) 622 3385
www.yrittajat.fi/helsinki

Hämeen Yrittäjät ry

Sibeliuksenkatu 11 A 1, 13100 Hämeenlinna
p. (03) 682 1153, f. (03) 682 1561
www.yrittajat.fi/hame

Kainuun Yrittäjät ry

Kauppakatu 26 A, 87100 Kajaani
p. (08) 613 0931, f. (08) 613 0934
www.yrittajat.fi/kainuu

Keski-Pohjanmaan Yrittäjät ry

Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
p. (06) 831 5292, f. (06) 822 3760
www.yrittajat.fi/keskipohjanmaa

Keski-Suomen Yrittäjät ry

Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä
p. (014) 643 922, f. (014) 643 944
www.yrittajat.fi/keskisuomi

Kymen Yrittäjät ry

Käsityöläiskatu 4, 45100 Kouvola
p. (05) 535 4313, f. (05) 535 4315
www.yrittajat.fi/kymi

Lapin Yrittäjät ry

Maakuntakatu 16, 96200 Rovaniemi
p. (016) 420 0600, f. (016) 420 0630
www.yrittajat.fi/lappi

Länsipohjan Yrittäjät ry

Valtakatu 5, 94100 Kemi
p. (016) 221 701, f. (016) 221 713
www.yrittajat.fi/lansipohja

Pirkanmaan Yrittäjät ry

Kehräsaari B-rappu • PL 7, 33201 Tampere
p. (03) 251 6500, f. (03) 251 6516
www.yrittajat.fi/pirkanmaa

Pohjois-Karjalan Yrittäjät ry

Kauppakatu 17 B, 80100 Joensuu
p. (013) 221 311, f. (013) 127 678
www.yrittajat.fi/pohjoiskarjala

Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjät ry

Isokatu 56, 90100 Oulu
p. (08) 311 4677, f. (08) 371 227
www.ppy.net

Päijät-Hämeen Yrittäjät ry

Rautatienkatu 20 B 4, 15110 Lahti
p. (03) 782 9866, f. (03) 782 1718
www.yrittajat.fi/paijathame

Pääkaupunkiseudun Yrittäjät ry

Eläntie 3, 01510 Vantaa
p. (09) 823 7630, f. (09) 873 6681
www.espoonyrittajat.fi, www.yrittajat.fi/vantaa
www.kauniaistenyrittajat.fi

Satakunnan Yrittäjät ry

Isolinnankatu 24 • PL 45, 28101 Pori
p. (02) 634 9900, f. (02) 634 9901
www.yrittajat.fi/satakunta

Savon Yrittäjät ry

Haapaniemenkatu 40, 70110 Kuopio
p. (017) 368 0500, f. (017) 368 0506
www.yrittajat.fi/savo

Uudenmaan Yrittäjät - Nylands Företagare ry

Kaisaniemenkatu 13 A • PL 999, 00101 Helsinki
p. (09) 2292 2982, f. (09) 622 3381
www.yrittajat.fi/uusimaa

Varsinais-Suomen Yrittäjät ry

Brahenkatu 20, 20100 Turku
p. (02) 275 7100, f. (02) 232 8272
www.yrittajat.fi/varsinaissuomi

Företagarnas Centraldelegation

Storalånggatan 55, 65100 Vaasa
p. (06) 320 8000, f. (06) 320 8020
www.osfofo.fi